

Posudek školitele

Martin Piják, Pod svícnem bývá největší tma. Zapojení zaměstnanců prezidentské kanceláře do odbojové činnosti během II. světové války, Diplomová práce FF UK, Praha 2024.

Diplomová práce Martina Pijáka je dalším výsledkem jeho dlouhodobého zájmu o prezidentskou kancelář a její zaměstnance. Ve své práci bakalářské se zaměřil na významnou osobnost KPR Augusta Adolfa Popelku, kde ovšem řešil spíše otázku kolaborace, než odboje. Další úkol, který si před sebe postavil, je zmapování a také určitá kategorizace zaměstnanců prezidentské kanceláře a správy prezidentských sídel, kteří byli zapojeni do odboje, přičemž základním východiskem byl jejich souhrn uvedený na pamětní desce, jež se nachází na třetím hradním nádvoří. Již při prvním pohledu je zřejmé, že se jedná o skupinu osob, jež je z hlediska svých odbojových aktivit, názorů, sociálních a ekonomických východisek značně nesourodá.

Piják se snažil hradní odbojáře rozčlenit do určitých skupin se shodnými znaky, věnuje se právě jejich socioekonomickému postavení a životním a názorovým východiskům, a důraz klade také na paměť a druhý život odbojářů, ev. i na jejich poválečné osudy, pokud válku přežili. Dobře rozděluje skupinu na válečné odbojáře a na účastníky květnového povstání. Zamýšlí se také nad pojmem odboj a projevuje dobrou orientaci v této tematice. Kombinuje zde přístup klasické historiografie a paměťových studií, přičemž se jedná o zdařilou syntézu.

Protože hradní odbojáře nespojovala nějaká společná činnost v rezistenci, rozpadá se většina textu v podstatě na medailony osobností, z nichž některé jsou velmi objevné. Nejzasloužilejším a zároveň po všech stránkách symbolickým odbojářem z KPR byl sám kancléř Přemysl Šámal, ten však odešel do důchodu s nástupem prezidenta Háchy, a proto je mu věnována pozornost spíše okrajově. Navíc se dočkal nového biografického zpracování. Nejatraktivnější postavou se tak stává Emil Sobota, renesanční právník, který se nedožil jen o pár dní kýženého vítězství. Sobotovi věnuje autor velkou pozornost a i v přílohách používá řadu materiálu z jeho pozůstalosti. Také Karel Strnad je významnou osobností meziválečného Hradu, která si zaslouží pozornost, a dále František Šafařík, přispívající k atentátu na Heydricha, který válku přežil a nastartoval novou kariéru.

Další skupinou perzekuovaných osob jsou ti, kteří spíše než na aktuální protiněmeckou činnost doplatili na své dřívější postoje a nebo svou neopatrnost. Na první místě je třeba zmínit legionáře Josefa Patejdlu. A samostatnou skupinu pak tvoří řadoví zaměstnanci kanceláře, a nebo i správy v Lánech, mezi nimi i někteří komunisté, a také účastníci povstání v květnu 1945.

Domnívám se, že se Pijákovi podařilo vhodným způsobem jednak rozklíčovat nemnoho odbojových aktivit zaměstnanců prezidentské kanceláře, ale také „příběh“ pamětní desky připomínající jejich oběť a mechanismy, jakými po válce probíhalo hodnocení nedávno minulých skutků.

Práce je vybavena kvalitní obrazovou přílohou a také rozsáhlou textovou přílohou. Zdá se, že autora oslovila především Emil Sobota, který je považován mnohými historiky i právníky za nedoceněnou osobnost. Martin Piják se pokusil tento deficit aspoň částečně odčinit.

Celkově považuji diplomovou práci Martina Pijáka, i přes její spíše skromný rozsah a zpracování formou medailonů, za velmi zdařilou a originální, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou.

Praha, 30. května 2024

Doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D.